

Маълум гашт, ки дар вояи ғизои ташхисшудагон микдори карбогидратҳои одӣ (15,17%) нисбат ба меъёрҳои тасдиқгардида (<10%-и нуруи умумии вояи ғизо) бартарӣ доранд.

Хулосаҳо. Паҳншавии бемории фарбеҳӣ дар байни аҳолии шаҳри Душанбе ва НТЧ 12,8%-ро ташкил менамояд. Дар вояи ғизои онҳо микдори карбогидратҳои одӣ (15,17%) нисбат ба меъёрҳои тасдиқгардида (<10%-и нуруи умумии вояи ғизо) бартарӣ доранд.

АЛОҚАМАНДИИ ОМИЛИ ИРСӢ ВА ПАҲНШАВИИ БЕМОРИИ ФАРБЕҲӢ ДАР БАӢНИ АҲОЛИИ ВИЛОЯТИ ХАТЛОНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

С.Р. Файзулова, З.Т. Уралов

Кафедраи беҳдошти умумӣ ва экологияи МДТ ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино. Тоҷикистон

Роҳбари илмӣ - н.и.т., дотсент Ҳасанов Ф.Ҷ.

Мақсади тадқиқот: ин омӯзиши паҳншавии бемории фарбеҳӣ ва алоқамандии он бо омилҳои ирсӣ дар байни аҳолии вилояти Хатлони ҶТ бахри қоркарди қорабиниҳои пешгирии он мебошад.

Маводҳо ва усулҳо. Омӯзиши инкишофи бемории фарбеҳӣ (индекси вазни бадан ≥ 30 кг/м²) бо истифодаи барномаи компютери «Tj_RCN 2» (аз 3 майи соли 2017, № 2201700350 дар Феҳристи давлатӣ ба қайд гирифта шудааст) дар байни 362 нафар аҳолии вилояти Хатлони ҶТ гузаронида шуд.

Натиҷаи тадқиқот. Таҳлили маводҳои ба даст омадашуда нишон дод, ки синну соли миёна, вазн ва қад аз омӯзигузаштагонҳои вилояти Хатлони 37,1 сола, 69,1 кг ва 1,60 м-ро мутаносибан, ташкил менамояд. Муайян карда шуд, ки 7,7%-и ташхисшудагон ба бемории фарбеҳӣ (ИМТ ≥ 30 кг/м²) гирифтаанд. Дар байни 207 нафар ташхисшудагон, дар 43,8%-и онҳо яке аз волидайнашон ба бемории фарбеҳӣ гирифта будаанд. Таҳлили маводҳои ба даст омада (7,7%-и ташхисшудагон ба бемории фарбеҳӣ гирифтаанд) тақрибан ба тадқиқотҳои дар Ҷумҳурии Туркменистон [1] ва Ҷумҳурии Ўзбекистон [4] рост меояд, ки дар он омилҳои ғизо нақши худро дорад. Заминаи инкишофи баҷаи синдроми метаболитикиро инсулинустворӣ ташкил медиҳад. Тадқиқотҳо нишон медиҳанд, ки вобаста аз генҳои алоҳидаи системаи HLA 50 намуди синдроми ва 8 намуди ягонагии фарбеҳӣ вучуд дорад. Нақши омилҳои ирсӣ дар инкишофи бемории фарбеҳӣ дар тадқиқотҳои зиёд собит гардидааст. Агар фарбеҳӣ дар ҳар ду волидайн мушоҳида шавад, он гоҳ 80%, агар яқои онҳо ба фарбеҳӣ дучор бошад, 40% қудакони онҳо метавонанд ба бемории фарбеҳӣ дучор гарданд.

Хулоса. Паҳншавии бемории фарбеҳӣ дар бани аҳолии вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон 7,7%-ро ташкил менамояд. Муайян гардид, ки аз 207 нафар ташхисшудагон, дар 43,8%-и онҳо яке аз волидайнашон ба бемории фарбеҳӣ гирифта будаанд. Барои пешгирии ва барқарор намудани синдроми метаболитикии қоркарди усулҳои муайян намудани он ва ба таври васеъ гузаронидани тадқиқотҳои илмӣ амалӣ (бо назардошти дастовардҳои соҳаи охир) бояд амалӣ гарданд.

СИНТЕЗ И СВОЙСТВА ПРОИЗВОДНЫХ 1,2,4-ТРИАЗОЛА, СОДЕРЖАЩИХ ФРАГМЕНТ 5-АМИНО-1,3,4-ТИАДИАЗОЛА

С.О. Федотов, Гоцуля А. С., Британова Т. С.

Кафедра естественных дисциплин для иностранных студентов и токсикологической химии Запорожский государственный медицинский университет. Украина.

Научный руководитель - д. фарм. н., профессор Панасенко А.И.

Цель исследования. Синтез и изучение свойств веществ, совмещающих в своей структуре фрагменты 1,2,4-триазола и 1,3,4-тиадиазола.

Материалы и методы. Смесь тиосемикарбазида с эквивалентным количеством карбон дисульфида нагревали в спиртово-щелочной среде. По окончании реакции спирт отгоняли под глубоким вакуумом, а полученный осадок растворяли в воде и добавляли концентрированную кислоту хлоридную. Осадок отфильтровывали, промывали водой, кристаллизовали из спирта. В результате дальнейшей химической трансформации получили 5-(((5-амино-1,3,4-тиадиазол-2-ил)тио)метил)-4-*R*-1,2,4-триазол-3-тион (*R* = метил, этил, фенил). Далее были изучены реакции *S*-алкилирования галогеналканами, галогенспиртами и галогенкислотами. Взаимодействие проводили в спиртовой среде в присутствии эквимолекулярного количества натрия гидроксида.

Строение всех синтезированных соединений было подтверждено с помощью данных элементного анализа, ¹H ЯМР-спектроскопии и ИК-спектрофотометрии. Индивидуальность веществ установлена с помощью высокоэффективной жидкостной хроматографии с масс-спектрометрической детекцией.

Для синтезированных соединений проведен предварительный расчетный скрининг с помощью программного продукта PASS On-line®.

Результат исследования. Предиктивный прогноз биологической активности *in silico* показал, что для большинства синтезированных соединений прогнозируется выраженная антимикробная активность.

Выводы. Проведен синтез и установлены особенности протекания реакций по-стадийного получения 4-*R*-5-(((5-амино-1,3,4-тиадиазол-2-ил)тио)метил)-1,2,4-триазол-3-тиона. Оптимизированы условия реакций *S*-алкилирования 4-*R*-5-(((5-амино-1,3,4-тиадиазол-2-ил)тио)метил)-1,2,4-триазол-3-тиона. С помощью программного продукта "PASS Online®" обоснован выбор направления дальнейших исследований синтезированных соединений.